PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · HISTORIA · KLASA 5

Dział 1. Pradzieje i pierwsze cywilizacje

Koczownicy i rolnicy, Mezopotamia, Egipt i Izrael, pismo, społeczeństwo Egiptu, politeizm i monoteizm. Sześć kart pracy: karta z najważniejszymi wiadomościami i przykładami, trzy karty ćwiczeń (w tym praca ze źródłem), dwa równoległe sprawdziany (grupy A i B) oraz pełny klucz odpowiedzi.



Karta	Temat	Zadania
1	**Pradzieje i pierwsze cywilizacje** Koczownicy i rolnicy, Mezopotamia, Egipt i Izrael, pismo, społeczeństwo Egiptu, politeizm i monoteizm	8 zad. 32 pkt
2	**Pradzieje i cywilizacje – ćwiczenia** Mezopotamia, Egipt, osiągnięcia ludów Wschodu	5 zad. 23 pkt
3	**Pradzieje i cywilizacje – utrwalenie** Rola rzek, koczownicy i rolnicy, społeczeństwo Egiptu	5 zad. 17 pkt
4	**Pracuję ze źródłem – kodeks** Kodeks Hammurabiego, praca z mapą	4 zad. 16 pkt
5	**Sprawdzian: pierwsze cywilizacje – grupa A** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt
6	**Sprawdzian: pierwsze cywilizacje – grupa B** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny dla klasy 5 szkoły podstawowej (rok szkolny 2026/2027). Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Pradzieje i pierwsze cywilizacje

Koczownicy i rolnicy, Mezopotamia, Egipt i Izrael, pismo, społeczeństwo Egiptu, politeizm i monoteizm



KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 32 pkt

Przypomnij sobie

- **Pradzieje (prehistoria)** to czasy sprzed wynalezienia pisma. **Historia** zaczyna się wraz z pismem – około **3500–3100 r. p.n.e.** w Mezopotamii.
- Najdawniejsi ludzie byli **koczownikami**: wędrowali za zwierzyną, zbierali owoce i korzonki, mieszkali w szałasach i jaskiniach. Około 10 000 lat temu zaczęli **uprawiać rolę i hodować zwierzęta** – prowadzili odtąd **osiadły tryb życia** w stałych osadach (tę zmianę nazywamy **rewolucją neolityczną**).
- **Mezopotamia** – kraina między Eufratem a Tygrysem. Sumerowie stworzyli **pismo klinowe**, koło i pierwsze miasta-państwa. Sumerowie budowali schodkowe świątynie – **zikkuraty**. Hammurabi, król **Babilonii**, ogłosił ok. **1750 r. p.n.e.** słynny **kodeks praw**.
- **Egipt** leżał nad **Nilem**, którego wylewy użyźniały pola. Rządził **faraon**, uznawany za boga. Egipcjanie budowali **piramidy** (największe, w Gizie, ok. **2500 r. p.n.e.**) i pisali **hieroglifami**. Egipcjanie czcili wielu bogów i wierzyli w **życie po śmierci**, dlatego **mumifikowali** (balsamowali) ciała zmarłych. Pisali na **papirusie** – materiale z rośliny papirusu rosnącej nad Nilem.
- **Społeczeństwo Egiptu** przypominało piramidę: na szczycie faraon, niżej kapłani i urzędnicy (wśród nich pisarze), dalej rzemieślnicy, kupcy i najliczniejsi chłopi, a na samym dole niewolnicy.
- Pierwsze cywilizacje powstawały **nad wielkimi rzekami**, bo tam było najłatwiej o wodę i żyzną ziemię. Mezopotamia, Egipt i kraina Izraelitów (Palestyna) to **Starożytny Wschód**. Fenicjanie – żeglarze i kupcy – stworzyli **alfabet** z 22 znaków.
- Większość ludów starożytnych czciła wielu bogów – to **politeizm**. **Izraelici** (Hebrajczycy) w Palestynie wierzyli w jednego Boga – to **monoteizm**. Ich święte księgi stały się częścią Biblii (Stary Testament), a religia Izraela dała początek judaizmowi.
- Pismo pozwoliło zapisywać prawa, umowy i wiedzę – dzięki temu wiemy dziś, jak żyli ludzie sprzed tysięcy lat.

Pierwsze cywilizacje



pismo klinowe – Sumerowie
tabliczka gliniana, ok. 2000 r. p.n.e.



hieroglify – pismo Egipcjan
stela Dedu, ok. 2000 r. p.n.e.



rolnicy nad Nilem – wylewy użyźniały pola
kopia malowidła z grobowca Nachta, ok. 1400 r. p.n.e.

Przykłady z wyjaśnieniem

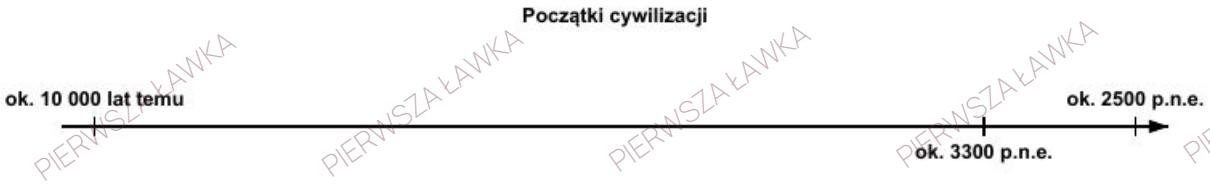
Przykład 1. Czym różnił się koczowniczy tryb życia od osiadłego?
Koczownik ciągle wędrował za pożywieniem i miał tylko to, co mógł unieść. Rolnik mieszkał w jednym miejscu, uprawiał pole, hodował zwierzęta, budował trwałe domy i gromadził zapasy.

Przykład 2. Dlaczego wynalezienie pisma kończy pradzieje?
Bo od tego momentu istnieją **źródła pisane** – historyk może czytać relacje ludzi z epoki, a nie tylko badać przedmioty.

Przykład 3. Czym był Nil dla Egipcjan?
Źródłem życia: jego coroczne wylewy nanosiły żyzny muł, dzięki któremu rosły zboża na pustynnym obszarze.

Zadania

1 Uzupełnij podpisy pod osią czasu. ___ / 3 pkt



1. ok. 10 000 lat temu – _____
2. ok. 3300 r. p.n.e. – _____
3. ok. 2500 r. p.n.e. – _____

2 Rozdziel informacje z ramki. ___ / 6 pkt

pismo klinowe | hieroglify | Eufrat i Tygrys | Nil | kodeks Hammurabiego | faraon i piramidy

Mezopotamia	Egipt

3 Uzupełnij zdania. ___ / 4 pkt

1. Okres przed wynalezieniem pisma nazywamy _____.
2. Przejście od zbieractwa do uprawy roli to rewolucja _____.
3. Władca Egiptu nosił tytuł _____.
4. Pierwsze cywilizacje powstawały nad _____.

4 Które wydarzenie uznaje się za początek historii? ___ / 1 pkt

A. wynalezienie pisma **B.** wynalezienie koła **C.** początek uprawy roli **D.** budowa piramid

Podgląd • Pierwsza Ławka

5 **Oceń prawdziwość zdań.** ___ / 4 pkt

1. W neolicie ludzie nauczyli się uprawiać ziemię.	P	F
2. Pismo klinowe powstało w Egipcie.	P	F
3. Kodeks Hammurabiego był zbiorem praw.	P	F
4. Wylewy Nilu utrudniały Egipcjanom uprawę roli.	P	F

6 **Uzupełnij zdania.** ___ / 4 pkt

1. Wiara w jednego Boga to _____.
2. Wiara w wielu bogów to _____.
3. Lud starożytny, który jako jeden z pierwszych wyznawał wiarę w jednego Boga, to _____.
4. Najliczniejszą grupą mieszkańców starożytnego Egiptu byli _____.

7 **Wyjaśnij, dlaczego pierwsze cywilizacje powstały nad rzekami. Podaj dwa powody.** ___ / 4 pkt

8 **Napisz, co zmieniło się w życiu ludzi po wynalezieniu pisma. Podaj trzy zmiany.** ___ / 6 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Sprawdzian: pierwsze cywilizacje – grupa A



KARTA 5/6

30 minut · 20 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 20 pkt

1 Uzupełnij. ___ / 3 pkt

1. Pismo stworzone przez Sumerów: _____
2. Władca Babilonii, który ogłosił słynny zbiór praw: _____
3. Wiara w jednego Boga: _____

2 Połącz pojęcie z wyjaśnieniem. ___ / 4 pkt

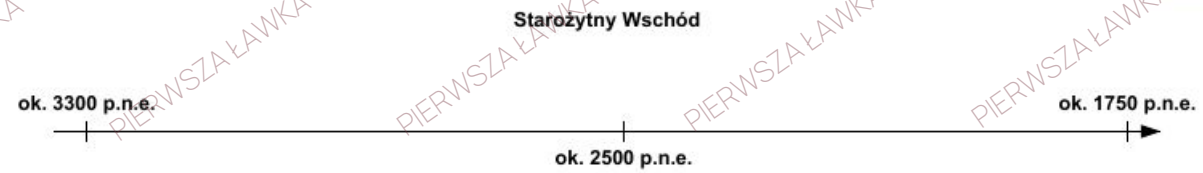
1. koczownik	a) władca Egiptu uważany za boga
2. rolnik neolityczny	b) człowiek wędrujący za zwierzyną i pożywieniem
3. skryba	c) urzędnik umiejący pisać, prowadzący zapiski
4. faraon	d) mieszkaniec stałej osady uprawiający ziemię

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. Rewolucja neolityczna nastąpiła po wynalezieniu pisma.	P	F
2. Egipcjanie wierzyli w życie po śmierci.	P	F
3. Izraelici czcili wielu bogów.	P	F
4. Mezopotamia leżała między Eufratem a Tygrysem.	P	F

4 Przyporządkuj wydarzeniom daty zaznaczone na osi czasu. ___ / 3 pkt



1. ogłoszenie zbioru praw w Babilonii – _____
2. wynalezienie pisma w Mezopotamii – _____
3. budowa wielkich piramid w Gizie – _____

5 Przeczytaj fragment i wykonaj zadania. ___ / 3 pkt

Rada ojca dla syna

„Przyłóż się do pisma! Pisarz nie dźwiga ciężarów i nie kopie ziemi motyką. Nie musi pracować przy wiośle. To on zapisuje, ile zboża zebrano, i to on wydaje polecenia innym."

Tekst na podstawie starożytnych egipskich pouczeń dla uczniów szkół pisarzy (ok. 2000 r. p.n.e.), przekład własny, uproszczony

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Pradzieje i pierwsze cywilizacje – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5

Podgląd pokazał 5 z 16 stron. Pełna wersja: 16 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Pradzieje i pierwsze cywilizacje – 8 zadań, 32 pkt
- Karta 2: Pradzieje i cywilizacje – ćwiczenia – 5 zadań, 23 pkt
- Karta 3: Pradzieje i cywilizacje – utrwalenie – 5 zadań, 17 pkt
- Karta 4: Pracuję ze źródłem – kodeks – 4 zadania, 16 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: pierwsze cywilizacje – grupa A – 6 zadań, 20 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: pierwsze cywilizacje – grupa B – 6 zadań, 20 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje przykłady z wyjaśnieniem.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/historia-klasa-5-dzial-01-pradzieje-i-pierwsze-cywilizacje-zestaw